

Ks. JAROSŁAW LISICA
WSKS Gdynia

CHRYSOLOGIA EWANGELII WEDŁUG ŚW. MARKA W ŚWIETLE NOWEJ EWANGELIZACJI

*(...) Wiara jest znajomością Chrystusa.
Z niej, jakby ze źródła, wypływa pewność i rozumienie całego Pisma Świętego.
Z tego właśnie powodu niemożliwe jest, aby ktoś mógł zrozumieć Pismo,
jeśliby wcześniej nie miał w sobie wiary Chrystusa, jako światła,
bramy oraz fundamentu całego Pisma.
Św. Bonawentura¹*

*Rzeczywiście, jeśli wszystko jest „nową ewangelizacją”,
to tak naprawdę nie jest nią nic, nie stanowi żadnego wyzwania,
nic się nie będzie zmieniać, tylko wszystko, co robimy do tej pory,
nazwiemy sobie dla dobrego samopoczucia „nową ewangelizacją”
i mamy odrobioną pracę.
bp Grzegorz Ryś²*

Samo sformułowanie tematu zapowiada już jego złożoność i jednocześnie zawiera informację, że należy go zaliczyć do rzędu odkrywania nowych dróg w podejściu zarówno do chrystologii Markowej, jak i do nowej ewangelizacji w tej właśnie przestrzeni³. Od samego początku swojej Ewangelii, św. Marek stawia fundamentalne pytanie: Kim jest Jezus Chrystus? Całe jego dzieło zamierza przedstawić Jezusa jako Mesjasza, Syna Bożego i Syna Człowieczego, a zatem jego celem jest doprowadzenie czytelnika do wiary w takiego właśnie Jezusa⁴. Dzia-

¹ Św. Bonawentura, *Breviloquium*, w: *Liturgia Godzin*, t. III, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1987, s. 142.

² G. Ryś, *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary*, w: *Nowy człowiek w dziele nowej ewangelizacji*, red. G. W. Dryl, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013, s. 21.

³ Por. K. Pierzchała, *Starotestamentowa preegzystencja chrystologii*, „Warszawskie Studia Teologiczne” t. XXVIII/4, 2015, s. 158.

⁴ Por. D. Kotecki, *Chrzest Jezusa w Ewangelii według św. Marka (1,9-11) a idea samouniżenia się Boga. Przyczynek do chrystologii drugiej Ewangelii*, „Teologia i Człowiek” nr 20, 2012, s. 10.

łalność publiczna Chrystusa opisana w Ewangelii Marka wytycza kierunek ewangelizacji, jaką ma prowadzić wspólnota wierzących wobec świata. Nauczanie to ma budzić i gruntować wiarę. Dlatego Kościół jest nieustannie zobowiązany do szukania nowych dróg proklamacji dobrej nowiny o zbawieniu, aby dotrzeć z nią do wszystkich ludzi. Winna zatem być powtórnie, lecz w inny sposób, prowadzona ewangelizacja – nowa ewangelizacja⁵. W dzisiejszych czasach, określanych często jako czasy zatrąty religijności czy zagubienia duchowego, konieczna staje się odbudowa związku człowieka z Jezusem Chrystusem⁶. Pomocna ku temu staje się chrystologia Markowa odczytana w świetle nowej ewangelizacji.

Oczywiście praca ta nie aspiruje do rangi kompletnego omówienia wszystkich aspektów pojawiających się zarówno w chrystologii Markowej jak i nowej ewangelizacji. Dlatego podjęte analizy badawcze będą miały jedynie charakter ogólnej syntezy. Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób rozumieć chrystologię Markową w przestrzeni nowej ewangelizacji, a tym samym – jakie kierunki rozwoju wiary stwarza nowa ewangelizacja prowadzona na bazie nauki o Jezusie Chrystusie przedstawionej w Ewangelii według św. Marka? Ponadto praca ta może stać się również zachętą do bardziej gorliwego i pomysłowego zaangażowania w ewangelizację według wskazań chrystologii Markowej.

1. KONCEPCJA CHRYSTOLOGII DRUGIEJ EWANGELII

W centrum zainteresowania ewangelisty Marka znajduje się zarówno Osoba jak i działalność publiczna Jezusa. Tworząc swoje dzieło, autor drugiej Ewangelii chciał odpowiedzieć na pytanie: Kim jest Jezus Chrystus? Stąd też swemu dziełu nadaje tytuł chrystologiczny: „Początek Ewangelii Jezusa Chrystusa” (Mk 1,1). W centrum księgi umieszcza wyznanie Piotra: „Ty jesteś Chrystus” (Mk 8,29), kończy zaś opisem dialogu Zmartwychwstałego z niewiastami. Tak więc pismo Marka całe jest „o Jezusie Chrystusie, Synu Bożym” (Mk 1,1)⁷. W prezentowaniu osoby i czynów Jezusa, ewangelista Marek w sposób szczególny wykorzystał dwa elementy literackie: *summaria* oraz podział Ewangelii na dwie części. Dzięki *summariom* stworzył chronologiczno-geograficzny wątek działalności Jezusa, podział zaś na dwie części, z wyznaniem Piotra w punkcie centralnym, pozwolił mu pogłębić wątek teologiczny, ukazując stopniowe objawianie się Jezusa ludziom. Chrystologia Marka jest jeszcze w stadium zaczątkowym. Z jednej strony można

⁵ Por. A. Offmański, *Nowa ewangelizacja w służbie wiary*, „Colloquia Theologica Ottoniana” nr 1, 2014, s. 78-79.

⁶ Por. tamże, s. 75-76.

⁷ Por. J. Kudasiwicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Wydawnictwo Apostolicum, Ząbki 2006, s. 171; D. Kotecki, *Od kerygmatu Jezusa do kerygmatu Kościoła w Ewangelii według św. Marka*, „Roczniki Teologiczne” nr 1, 50(2003), s. 51-66.

w niej usłyszeć echo katechezy Piotra, z drugiej zaś świeżość refleksji teologicznej pierwotnego chrześcijaństwa (przed rokiem 70). A. Läpple tak określa tę chrystologię: „Obraz Chrystusa w Ewangelii Marka ma w sobie coś swoiście płynnego, tzn. wyraźne kontury zachodzą raz na stronę ludzką, to znów boską, ale zarysy te nie są ze sobą zestrojone i zamknięte w dojrzałą koncepcję. Obraz Chrystusa jest tu naprawdę jeszcze w stadium początkowym. Czytelnik wyczuwa silne cechy, nierzadko jednak dręczy go troska, jak będzie można pokonać tę wielką rozpiętość między pierwiastkiem ludzkim a boskim, historycznym a eschatologicznym, jak spoić te pierwiastki w całość. Mamy tu przed sobą (...) surowy, nie obrobiony jeszcze pierwotny materiał apostołskiego doświadczenia Chrystusa, wolny od dogmatycznej refleksji”⁸. Ewangelia św. Marka przedstawia osobę Jezusa Chrystusa, w której łączą się ze sobą dwa bieguny: ludzki, przedstawiony bardzo realistycznie, i boski – ukazany w mocy i chwale. Ten realizm w przedstawianiu człowieczeństwa Jezusa i jego upokorzenia był tak wielki, że późniejsi ewangelicści nie śmieli go przekazywać dalej bez komentarza. Dlatego też te miejsca Ewangelii Marka, które mogłyby razić czytelnika lub sprawiać mu trudności w wierze, pomijali, łagodzili lub wyjaśniali. Swoje poglądy chrystologiczne Marek wyraził szczególnie w trzech tytułach Jezusa: Syn Boży, Mesjasz i Syn Człowieczy⁹.

1.1. Syn Boży

Pierwszy tytuł znajduje się już w nagłówku Ewangelii (Mk 1,1). Wskazuje on wyraźnie na to, z jakiego punktu widzenia ewangelista chce pisać o Jezusie. Pragnie napisać Ewangelię o Synu Bożym. Tytuł ten przewija się przez całe dzieło Marka (por. Mk 1,1,11; 3,11; 5,7; 9,7; 12,6; 13,32; 14,61). Obecność tego tytułu w obu częściach Ewangelii jest bardzo znamieną. Tytuł „Syn Boży” w Starym Testamencie nadawano aniołom (por. Hi 1,6), narodowi wybranemu (por. Wj 4,22; Oz 11,1; Jr 31,9), pobożnym Izraelitom (por. Pwt 14,1; Oz 1,10), wodzom ludu wybranego (por. Ps 82,6), a wreszcie Królowi – Mesjaszowi (por. 1 Krn 17,13; Ps 2,7; 89,27). Tytuł ten odnoszony do Mesjasza w Starym Testamencie sam przez się nie oznaczał jego bóstwa ani też synostwa naturalnego, lecz synostwo przybrane, mające swe źródło w specjalnym powołaniu i misji. Taki sens tytułu „Syn Boży” nazywa się często mesjańskim. W popaschalnej wspólności Kościoła tytuł ten ma treść głębszą. „Chodzi o jednorazową i swoistą w swoim rodzaju relację Jezusa do swojego Ojca niebieskiego, co z kolei stanowi podwaliny dla dalszych

⁸ Por. A. Läpple, *Od Księgi Rodzaju do Ewangelii: wprowadzenie do lektury Pisma Świętego*, przeł. J. Zychowicz, Wydawnictwo Znak, Kraków 1977, s. 429; zob. również: D. Kotecki, *Od kerygmatu Jezusa do kerygmatu Kościoła w Ewangelii według św. Marka*, dz. cyt., s. 51-66.

⁹ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 178; D. Kotecki, *Bądźmy uczniami Chrystusa. Dziesięć kroków z Ewangelią wg św. Marka*, Toruń 2008.

refleksji o równości Chrystusa z Ojcem”¹⁰. Kościół pierwotny nadaje Chrystusowi tytuł „Syna Bożego”. Tam więc, gdzie określenie to przypisuje Chrystusowi sam ewangelista, ma ono pełne znaczenie teologiczne¹¹.

Marek jednak w swojej Ewangelii nie tylko stwierdza synostwo Boże Jezusa, ale także przekonywująco je uzasadnia. Wybrał ku temu drogę zgodną ze swą mentalnością i stylem pisarskim. Nie ukazuje mocy i wielkości Bożej Jezusa za pomocą długich mów i wywodów teologicznych, jak czyni to chociażby Jan, ale przez czyny i znaki Jezusa, które wywierają silne wrażenie na tłumach i na poszczególnych ludziach. Wrażenie to ujawnia się w lęku, podziwie i w wyznaniu Bożego synostwa Jezusa¹².

Poza tym, określeniem „Syn Boży” w stosunku do Jezusa, posługują się także duchy nieczyste i opętani (por. Mk 3,12; 5,7), najwyższy kapłan (por. Mk 14,61) i setnik pod krzyżem (por. Mk 15,39). Również głos Ojca w czasie chrztu i przemienienia zwraca się do Chrystusa słowami: „Tyś jest mój Syn umiłowany” (Mk 1,11; 9,7). Druga Ewangelia zasługuje zatem w pełni na tytuł „Ewangelii o Synu Bożym”¹³.

1.2. Mesjasz

Drugim tytułem chrystologicznym, z którym Marek wiąże swoje własne i oryginalne myśli teologiczne, jest „Mesjasz” (grec. *Christos*). Tytuł ten występuje u niego rzadziej niż u pozostałych synoptyków (por. Mk 1,1; 8,29; 9,41; 12,13,21; 14,61; 15,32). Jest to jednak zrozumiałe i tłumaczy się jasno osobliwymi adresatami Ewangelii i stosunkiem św. Marka do Starego Testamentu, którego nie cytuje on tak często jak Mateusz. Mimo to jednak tytuł „Mesjasz” odgrywa dużą rolę w strukturze i teologii drugiej Ewangelii. Widać to już w tym, iż jej punktem centralnym jest wyznanie wiary w mesjańską godność Jezusa. Wydarzenie w Cezarei Filipowej ma szczególne znaczenie w objawianiu mesjańskiego charakteru Jezusa oraz w odkrywaniu tej godności przez uczniów¹⁴.

Tytuł „Mesjasz” ma swoje korzenie w Starym Testamencie (por. 2 Sm 7,11-16; Am 9,11-12; 1 Krn 17,11; 28,5; 29,24; Ps 110). Mesjasz – Król z pokolenia Dawida pod koniec czasów zamknie serię królów i utrwali królestwo Boże na ziemi. Będzie On obdarzony nadzwyczajnymi darami i przymiotami, a panowanie Jego będzie miało charakter religijny i powszechny. W czasach Nowego Testamentu nadzieje

¹⁰ H. Langkammer, *U podstaw chrystologii Nowego Testamentu*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1976, s. 53.

¹¹ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 178.

¹² Por. A. Läpple, *Od Księgi Rodzaju do Ewangelii: wprowadzenie do lektury Pisma Świętego*, dz. cyt., s. 431.

¹³ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 179.

¹⁴ Por. V. Taylor, *The Name of Jesus*, Macmillan, London 1953, s. 18-23; J. Łach, *Formuła: „Tyś jest Chrystus” w Mk 8,29*, „Communio” nr 6, 11(1991), s. 34-47.

mesjańskie były bardzo żywe, szczególnie w kręgach faryzejskich (świadczy o tym np. Sal 17,18-24). Miały równocześnie zabarwienie narodowe i polityczne, jak na przykład we wspólnocie qumrańskiej¹⁵. Jest rzeczą bardzo znamioną, że tytuł „Mesjasz” nie pojawia się w ustach Jezusa, a gdy jest On przez innych nazywany Mesjaszem, wtedy nie sprzeciwia się temu, ale bądź to nakazuje milczenie, bądź też od razu wyjaśnia, jak dalece prawdziwy sens tej godności przewyższa ówczesne koncepcje mesjańskie. Widać to szczególnie przy wyznaniu Piotra: „On ich zapytał: «A wy za kogo Mnie uważacie?». Odpowiedział Mu Piotr: «Ty jesteś Mesjasz». Wtedy surowo im przykazał, żeby nikomu o Nim nie mówili. I zaczął ich pouczać, że Syn Człowieczy wiele musi wycierpieć” (Mk 8,29-31)¹⁶. Ten nakaz milczenia o prawdziwej godności Jezusa nazywa się w egzegezie sekretem mesjańskim. Jest on najbardziej charakterystycznym tematem teologicznym Marka, występującym na przestrzeni całej jego Ewangelii¹⁷. Wyraża się on w potrójny sposób: 1. Nakazie milczenia dawany złym duchom, które wiedziały, kim On jest (por. Mk 1,25.34; 3,12); 2. Cudownie uzdrowionym (por. Mk 1,44; 5,43; 7,36; 8,26); 3. Apostołom i uczniom (por. Mk 8,30; 9,9)¹⁸.

Roztropność pedagogiczna Jezusa nie jest jedynym motywem sekretu mesjańskiego. W Jego postawie ujawnia się również najgłębsza natura ekonomii zbawienia. Objawienie jest odkrywaniem nieznannej tajemnicy. Ma ono charakter osobowy i progresywny. Jezus znał to prawo Bożej ekonomii i uszanował je w swym objawieniu się światu. Ujawnia się to również w sekrecie mesjańskim. Systematyzacja jednak danych ewangelicznych na ten temat i wykorzystanie ich jako elementów strukturalnych księgi jest redakcyjnym dziełem św. Marka. Zdaniem Giuseppe Segalli¹⁹, sekret nakazywany przez Jezusa ukazuje Jego troskę o to, by świadkowie Jego działalności nie zrozumieli źle Jego osoby (por. Mk 6,14-15; 8,28) i drogi. Jego misja zbawcza wyraża się *de facto* w „teologii krzyża”, a nie w triumfie i chwale²⁰.

1.3. Syn Człowieczy

Z tytułem „Mesjasz” Marek bardzo ściśle łączy tytuł „Syn Człowieczy”. Treść pierwszego z nich wyjaśnia on za pomocą drugiego. Jest to najczęściej spotykane określenie Jezusa w Ewangelii Marka (por. Mk 2,10.28; 8,31.38; 9,9.12.31; 10,33.45; 13,26; 14,21.62). Tytuł ten, odmiennie niż tytuł „Mesjasz”, używany

¹⁵ Por. F. Józwiak, *Mesjanizm w literaturze z Qumran*, RTK 10 (1963) 1, s. 35-42; L. Stefaniak, *Poglądy mesjańskie czy eschatologiczne sekty z Qumran*, RTK 9 (1962) 4, s. 59-72.

¹⁶ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 180.

¹⁷ Dobrą syntezę współczesnych poglądów na temat sekretu mesjańskiego podaje J. Gnilka. Zob. J. Gnilka, *Das Evangelium nach Markus*, Patmos Verlag, Neukirchen 1978, t. 1, s. 167-170.

¹⁸ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 181.

¹⁹ G. Segalla, *Evangelo e Vangeli*, Roma 1984, s. 164.

²⁰ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 183.

jest wyłącznie przez samego Jezusa. Imię „Syn Człowieczy” nosi tajemnicza postać Księgi Daniela (por. Dn 7,13). Jak wskazuje kontekst, chodzi tam o konkretną osobę, mającą charakter mesjański. Jest ona wysłannikiem Jahwe, który stworzy królestwo Boże trwające na wieki. Syn Człowieczy wspomniany jest również w apokaliptyce żydowskiej (por. 4 Ezd 13,23; Hen 48,3–6). Nigdzie jednak nie ma mowy o jego ziemskim pochodzeniu oraz zbawczym i zastępczym cierpieniu²¹.

W Ewangelii Marka tytuł ten występuje w dwóch różnych kontekstach:

1. W kontekście eschatologicznym. „Ujrzycie Syna człowieczego, siedzącego na prawicy Wszechmogącego i przychodzącego z obłokami niebieskimi” (Mk 1,62). Jest to odpowiedź dana arcykapłanowi. Jezus identyfikuje się tu z postacią Syna Człowieczego Księgi Daniela, podkreślając swoją transcendencję i łączność z Bogiem. Ma On do wypełnienia dzieło eschatologiczne, którego istotnym elementem będzie sąd nad światem. W Ewangelii Marka znajduje się jednak element nowy: Jezus jako Syn Człowieczy nie jest postacią wyłącznie eschatologiczną, lecz obecną już od momentu inauguracji królestwa Bożego. W przemienieniu objawiła się na chwilę Jego chwała na ziemi, podczas gdy w znakach ukazała się Jego potęga. Ten aspekt tytułu „Syn Człowieczy” łączy się w pewien sposób z tytułem „Syn Boży”²².

2. Postać Syna Człowieczego występuje też w kontekście pieśni o cierpiącym słudze Jahwe (por. Mk 8,31; 9,9.12.31; 10,33.45; 14,21.41). W tym znaczeniu Jezus używa tego tytułu wtedy, gdy zapowiada swoją mękę, śmierć i zmartwychwstanie. Syn Człowieczy ma również do wypełnienia misję na ziemi, pośród grzesznej ludzkości, a misja ta będzie wymagać od Niego upokorzenia. Klasyczne teksty z tej dziedziny zachował właśnie Marek. „Syn Człowieczy nie przyszedł, żeby mu służyli, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10,45). Jezus, podobnie jak cierpiący Sługa Boży, odda swe życie na okup za wszystkich. „Wielu” oznacza wszystkich. Jest tu wyraźnie zawarta idea substytucji i ekspiacji. Zauważa się tu zespolenie postaci Syna Człowieczego z Księgi Daniela z postacią cierpiącego Sługi Jahwe z Księgi Izajasza; połączenie chwały, potęgi i transcendencji z poniżeniem, służbą, cierpieniem i śmiercią. Dla Żydów współczesnych Jezusowi było to coś niepojętego i zupełnie nowego. Nigdy w judaizmie nie łączono tytułu Syna Człowieczego z tytułem cierpiącego Sługi Jahwe. Co więcej, śmierć zbawcza Syna Człowieczego za wszystkich była zgorszeniem dla Żydów, myślących kategoriami mesjanizmu narodowego²³.

W tytule „Syn Człowieczy” w sposób szczególny odczuwa się tę wielką nowość Ewangelii. Z jednej strony, w imieniu tym brzmi moc i chwała Syn Bożego, z drugiej zaś strony zawarte są w nim najbardziej autentyczne treści mesjańskie. Można

²¹ Por. tamże.

²² Por. tamże.

²³ Por. J.S. Synowiec, *Oto twój Król przychodzi. Mesjasz w pismach Starego Przymierza*, Wydawnictwo: Wyższe Seminarium Duchowne oo. Franciszkanów, Kraków 1992, s. 192-202.

więc powiedzieć, że chrystologia Marka jest chrystologią Syna Człowieczego. W tytule tym wyraża się cały dramat misji Jezusa: Jego walka z mocami szatana (por. Mk 1,12; 1,23-28.32), z przeciwnikami, którzy błędnie rozumieją Jego dzieło (por. Mk 8,11-13; 10,2; 12,15). Walka ta prowadzona jest nie pod znakiem siły zewnętrznej, lecz pod znakiem cierpienia i krzyża. Jezus akceptuje dobrowolnie cierpienie i śmierć jako część swojej misji (por. Mk 8,31-33; 9,30-32; 10,32-34). W tej walce są jednak sporadyczne przebłyski zwycięstwa i znaki mocy Bożej: zstąpienie Ducha Świętego (por. Mk 1,10), głos Ojca (por. Mk 1,11; 9,7), aniołowie (por. Mk 1,13; 16,5). Oznacza to wielkość kosmicznej walki, która zakończy się radosną zapowiedzią zmartwychwstania²⁴.

2. NOWA EWANGELIZACJA A CHRYSOLOGIA MARKOWA

Po krótkim i ogólnym przedstawieniu koncepcji chrystologii drugiej Ewangelii należy teraz podjąć próbę odpowiedzi na pytanie, które zostało już zasygnalizowane we wstępie artykułu. Jak zatem rozumieć chrystologię Markową w przestrzeni nowej ewangelizacji? Bo nie ulega wątpliwości, że z jednej strony Kościół winien traktować nowość głoszenia dobrej nowiny o zbawieniu jako znak czasu, będący znamienym zjawiskiem dla współczesności. Z drugiej jednak strony, odczytanie chrystologii Markowej w świetle nowej ewangelizacji, pozwala rozpoznać Boże plany, z którymi należy się liczyć i brać pod uwagę, podejmując posługę ewangelizacyjną w nowym duchu²⁵.

Kościół, który głosi i przekazuje wiarę, naśladuje działanie samego Boga. Aby jednak nowa ewangelizacja była echem Bożego działania, wspólnota wierzących musi pozwolić na to, aby kształtowało ją działanie Ducha, i tym samym upodobnić się do Chrystusa ukrzyżowanego, objawiającego światu oblicze miłości i jedności Boga. W ten sposób Kościół odkrywa na nowo swoje powołanie jako *Ecclesia mater*, przekazując wiarę, ucząc miłości, z której rodzą się i karmią jej synowie i córki. Natomiast w centrum przepowiadania znajduje się zawsze Jezus Chrystus (Syn Boży, Mesjasz, Syn Człowieczy)²⁶. W zakres tak rozumianej misji Kościoła wchodzi cała chrystologia zawarta w Ewangelii Marka. Dlatego szukając odpowiedzi na postawione wcześniej pytanie badawcze, należy odwołać się do działalności publicznej Jezusa Chrystusa. Wydaje się, że taki właśnie przyjęty klucz prowadzenia analiz badawczych pozwoli na ogólne wyjaśnienie wielowymiarowości i złożoności hipotezy badawczej.

²⁴ Por. J. Kudasiewicz, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, dz. cyt., s. 184.

²⁵ Por. A. Jankowski, *Znaki czasu w Piśmie Świętym*, „Ateneum Kapłańskie” nr 74, 1970, s. 13.

²⁶ Por. Synod Biskupów, *XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne: Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*, Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2012, s. 4.

Jak już zasygnalizowano wcześniej, ewangelista Marek wskazuje na nauczanie Jezusa w Kafarnaum (por. Mk 1,21-22) oraz na liczne uzdrowienia, jak chociażby opętanego (por. Mk 1,23-28), trędowatego (por. Mk 1,40-45), paralytyka (por. Mk 2,1-12), głuchoniemego (por. Mk 7,31-37) czy niewidomego (por. Mk 8,22-26). Dlatego za Grzegorzem Rysiem można stwierdzić, że chrystologia Markowa wskazuje na pewne *novum* dla ewangelizacji. Nowość głoszenia dobrej nowiny o zbawieniu nie polega na głoszeniu Królestwa Bożego w formie teoretycznych rozważań, lecz jako pełnego mocy wydarzenia, którego częścią składową ma być przemiana życia i nawrócenie²⁷. Taka właśnie „nowość nauki Jezusa Chrystusa wzbudzała zachwyt u słuchaczy, bo niosła w sobie moc przekonania, to była dla nich «nowa nauka z mocą» (por. Mk 1,27), dlatego pociągała i inspirowała do zmiany życia. Nowa nauka nie była zaprzeczeniem Prawa. Jezus przyszedł, aby Prawo wypełnić i udoskonalić. To właśnie «nowa nauka z mocą» była przyczyną tego, że «wnet rozeszła się wieść o Nim wszędzie po całej okolicznej krainie galilejskiej» (Mk 1,28). Wieść, relacja, doniesienie (ή ἀκοή) roznosiła się niczym «woń poznania Jezusa» (por. 2 Kor 2,14). Nowa nauka była głoszona przez Jezusa z autorytetem Jego słowa (mówił jak ten, który ma władzę: por. Mk 1,22) i potwierdzana stylem Jego życia»²⁸. Dzięki chrystologii drugiej Ewangelii, nowa ewangelizacja to „nowa nauka”, czyli „głoszenie z mocą starych prawd. Jest ona skierowana do tych, którzy nigdy nie doświadczyli mocy wiary, nawet jeśli teoretycznie wiedzą o Bogu sporo”²⁹.

Głoszenie z mocą starych prawd zawarte jest w misyjnym posłaniu, które uczniowie otrzymali od Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,15). Zawiera ono wyraźne odniesienie do głoszenia i nauczania Ewangelii: „Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28,20). Stąd nowa ewangelizacja to zadanie dla Kościoła, które ma polegać na urzeczywistnianiu *traditio Evangelii*, głoszeniu i przekazie Ewangelii, bowiem jest ona „mocą Bożą ku zbawieniu dla każdego wierzącego” (Rz 1,16) i która w istocie jest tożsama z Jezusem Chrystusem (por. 1 Kor 1,24)³⁰.

Chrystologia Markowa pozwala zatem rozumieć nową ewangelizację jako nowe zainteresowanie Kościoła swoją podstawową misją, tożsamością i racją bytu. Dlatego jest to rzeczywistość, która nie dotyczy jedynie ściśle określonych regionów, lecz jest to droga, która pozwala wyjaśnić i przemienić w czyn dziedzictwo

²⁷ Por. G. Ryś, *Jezusowa nowa ewangelizacja*, w: *Nowa ewangelizacja. Kerygmaticzny impuls w Kościele*, red. P. Sowa, K. Kaproń, Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin 2012, s. 13.

²⁸ K. K. Walkowiak, *Nowość w Ewangelii darem Boga i wyzwaniem dla nowej ewangelizacji, czyli: co chrześcijaństwo może zaproponować światu*, „Warszawskie Studia Pastoralne” nr 16, 2012, s. 60.

²⁹ W. Śmigiel, *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, „Roczniki Teologiczne” t. LXI, 2014, z. 6, s. 50.

³⁰ Por. Orygenes, *In Evangelium secundum Matthaeum*, 17.

apostolskie w obecnych czasach. Poprzez program nowej ewangelizacji Kościół chce wprowadzić do współczesnego świata i do aktualnych debat swój najbardziej oryginalny i specyficzny temat, jakim jest głoszenie Królestwa Bożego, zainicjowanego przez Jezusa Chrystusa – Syna Bożego, Mesjasza i Syna Człowieczego³¹.

W kontekście odczytywania chrystologii Markowej w świetle nowej ewangelizacji, jak i rozumienia nowej ewangelizacji w przestrzeni chrystologicznej, warto dodać, że mówiąc o Ewangelii w ewangelizacji, nie można mieć na myśli jedynie jakiejś księgi czy jakiegoś nauczania. Ewangelia to coś znacznie więcej, jest ona Słowem żywym i skutecznym, które urzeczywistnia to, co znaczy. Nie jest to system prawd wiary i przykazań moralnych, ani tym bardziej program polityczny, lecz jest to Osoba: Jezus Chrystus jako ostateczne Słowo Boga, które stało się człowiekiem³².

ZAKOŃCZENIE

W Ewangelii według św. Marka można wskazać wiele tematów teologicznych, jak np. obraz Królestwa Bożego czy obraz ucznia Chrystusa. W artykule podjęto analizę głównego i najbardziej rozbudowanego tematu, jakim jest chrystologia. Zagadnienie to zostało przeanalizowane w świetle nowej ewangelizacji. Ewangelista przedstawia, że takie tytuły, jak: „Syn Boży”, „Mesjasz” i „Syn Człowieczy” należą do podstawowych tytułów chrystologicznych przyporządkowanych Jezusowi Chrystusowi. Fundamentalnym pytaniem tej Ewangelii jest: Kim jest Jezus Chrystus? Jest to również pytanie, które stawia nowa ewangelizacja. Ewangelista Marek tworzy nie tylko dla pierwszych chrześcijan, lecz także współczesnych wierzących, normatywną pamięć o Jezusie Chrystusie. Nie trudno zauważyć, że chrystologia Ewangelii według św. Marka wytycza nowe kierunki dla ewangelizacji we współczesnym świecie.

Chrystologia Markowa nakreśla pewien program dla nowej ewangelizacji. Wskazuje na innowacyjny kierunek głoszenia dobrej nowiny o zbawieniu. Ponadto staje się impulsem do nowatorskiego głoszenia orędzia Chrystusa – Syna Bożego, Mesjasza, Syna Człowieczego, który „(...) nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz żeby służyć i dać swoje życie jako okup za wielu” (Mk 10,45).

³¹ Por. Synod Biskupów – XIII zwyczajne zgromadzenie ogólne, *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, dz. cyt., s. 24.

³² Jak przypomina *Dei Verbum*, Jezus Chrystus, „którego, gdy ktoś widzi, widzi też i Ojca” (por. J 14,9), przez całą swoją obecność i okazanie się przez słowa i czyny, przez znaki i cuda, zwłaszcza zaś przez śmierć swoją i pełne chwały zmartwychwstanie, a wreszcie przez zesłanie Ducha prawdy, objawienie doprowadził do końca i do doskonałości oraz świadectwem Bożym potwierdza, że Bóg jest z nami, by nas z mroku grzechu i śmierci wybawić i wskresić do życia wiecznego (KO 4).

Bibliografia

Bartnicki R., *Ewangelie synoptyczne. Geneza i interpretacja*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2003.

Bonawentura św., *Breviloquium*, w: *Liturgia Godzin*, t. III, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1987, s. 142-143.

Gnilka J., *Das Evangelium nach Markus*, Patmos Verlag, Neukirchen 1978, t. 1.

Jankowski A., *Znaki czasu w Piśmie Świętym*, „Ateneum Kapłańskie” nr 74, 1970, s. 12-18.

Józwiak F., *Mesjanizm w literaturze z Qumran*, RTK 10 (1963) 1, s. 35-42.

Kotecki D., *Chrzest Jezusa w Ewangelii według św. Marka (1,9-11) a idea samouniżenia się Boga. Przyczynek do chrystologii drugiej Ewangelii*, „Teologia i Człowiek” nr 20, 2012, s. 9-26.

Kotecki, D., *Od kerygmatu Jezusa do kerygmatu Kościoła w Ewangelii według św. Marka*, „Roczniki Teologiczne” nr 1, 50(2003), s. 51-66.

Kudasiewicz J., *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Wydawnictwo Apostolicum, Ząbki 2006.

Kudasiewicz J., *Teologia Ewangelii synoptycznych*, Wydawnictwo KUL, Lublin 1986.

Langkammer H., *U podstaw chrystologii Nowego Testamentu*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej Wrocław 1976.

Läpple A., *Od Księgi Rodzaju do Ewangelii: wprowadzenie do lektury Pisma Świętego*, przeł. J. Zychowicz, Wydawnictwo Znak, Kraków 1977.

Taylor V., *The Name of Jesus*, Macmillan, London 1953.

Łach J., *Formuła: „Tyś jest Chrystus” w Mk 8,29*, „Communio” nr 6, 11(1991), s. 34-47.

Macchioni G., *Ewangelizacja w parafii. Metoda „komórek”*, Kraków 1997.

Mędała S., *Ewangelie synoptyczne*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2006.

Offmański A., *Nowa ewangelizacja w służbie wiary*, „Colloquia Theologica Ottoniana” nr 1, 2014, s. 75-100.

Pierzchała K., *Starotestamentowa preegzystencja chrystologii*, „Warszawskie Studia Teologiczne” t. XXVIII/4, 2015, s. 158-169.

Ryś G., *Jezusowa nowa ewangelizacja*, w: *Nowa ewangelizacja. Kerygmaticzny impuls w Kościele*, red. P. Sowa, K. Kaproń, Wydawnictwo Przystanek Jezus, Gubin 2012, s. 12-21.

Ryś G., *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary*, w: *Nowy człowiek w dziele nowej ewangelizacji*, red. G. W. Dryl, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013, s. 21-33.

Segalla G., *Evangelo e Vangeli*, Roma 1984.

Sepioła A., *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, Kraków 2001.

Stefaniak L., *Poglądy mesjańskie czy eschatologiczne sekty z Qumran*, RTK 9 (1962) 4, s. 59-72.

Synod Biskupów, *XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne: Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Instrumentum laboris*, Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2012.

Synowiec J. S., *Oto twój Król przychodzi. Mesjasz w pismach Starego Przymierza*, Wydawnictwo: Wyższe Seminarium Duchowne oo. Franciszkanów, Kraków 1992.

Śmigiel W., *Nowa ewangelizacja wyzwaniem dla Kościoła w Polsce*, „Roczniki Teologiczne” t. LXI, z. 6, 2014, s. 41-55.

Walkowiak K. K., *Nowość w Ewangelii darem Boga i wyzwaniem dla nowej ewangelizacji, czyli: co chrześcijaństwo może zaproponować światu*, „Warszawskie Studia Pastoralne” nr 16, 2012, s. 57-86.

Streszczenie

Chrystologia zawarta w Ewangelii według św. Marka stanowi jeden z głównych i najbardziej rozbudowanych tematów teologicznych. Ogólna struktura Ewangelii zbudowana jest niejako na tytułach chrystologicznych, które tworzą obraz Jezusa Chrystusa. Najbardziej charakterystycznymi tytułami dla Ewangelii św. Marka są: Syn Boży, Mesjasz i Syn Człowieczy. Odczytanie i rozumienie tak przedstawionej chrystologii Markowej, staje się impulsem dla wytyczenia nowych dróg ewangelizacji – nowej ewangelizacji we współczesnym świecie. Ma to być „nowość” przekazywania dobrej nowiny o zbawieniu, która swój program czerpie ze wskazań właśnie chrystologii Markowej.

Słowa kluczowe: *chrystologia, Ewangelia, ewangelizacja, nowa ewangelizacja, Mesjasz, Syn Boży, Syn Człowieczy, św. Marek*

Summary

The Christology of Saint Mark's Gospel
in the Light of the New Evangelisation

The christology present in the Gospel according to Saint Mark is one of its main and most developed theological subjects. Its overall structure is, as it were, built upon the christological titles, which put together portrait Jesus Christ. Those characteristic ones of the Mark's Gospel are: the Son of God, the Messiah and the Son of Man. To find and to understand the christology present in the Gospel according to Saint Mark can be an impulse to set a new path of evangelization –

the new evangelization in the contemporary world. This should be an ‘innovation’ in spreading the Good News about salvation, the task whose guideline can be found directly in St Mark’s christology.

Keywords: *christology, Gospel, evangelisation, new evangelisation, Messiah, Son of God, Son of Man, Saint Mark*